

50 У ЕВРОПИ

Да се
то зове глава
ми бисмо га послали на echafaud.

Ваша стварна незанимљивост г. Ристићу, не дозвољава ми да продужим говор. Ах, један играч на конопцу, један интелектуални clown. Не осећате ли да ни о гађењу није реч? Напасти вас: да сагори варшарска хартија карикираних Арагона и Бретона, да се сломије стаклена реч . . . ах, смешно, смешно господине.

Звездан Вујадиновић.

Као да се губи Џек Трбосек пред празним буретом огромног ваљања Марка Ристића од редакције до редакције. Шта сте казали у баруштине Ристићевог Лезера? Романе? О сунце Вас је и сувише испекло драги Романе под тим сајцијом Марком Ристићем.

Па то је скоро немогуће од овог детињег безобраззлука. Реците гесподине Ристићу, само искрено, БЕЗ МЕРЕ је велика, дебела и избледела манастирска књига, на коју би без сумње Артур Рембо пљунуо, како је то њему својствено било гађење од литературе.

Милоје Чиплић.

Свако оде, врати се, пред својим сопственим очима по њиховом сопственом закону. И онда шта маре ноћ, олује и ишчупано дрвеће, кад стишано јутро чува за себе сва ноћни ужас, кад могући сусрети не открију никакву последицу јер се мозгови додају само себи самим не тражећи сарадње, већ и тако одавно како не знају простор бура; јер можда, опрезне, избегавају данас безбрижне снове као што су у свим временима поштовале глувило већине покојника. То је све што се види.

Буђења буду једнака, буђења коначна.

Коча Поповић.

Они не седе побожно скрштених руку у клупама и не слушају причања и разговоре о поређаним литературама.

Милорад Лукић.

БЕОГРАД, ЈУЛ 1929.

ЈУЛСКА СВЕСКА

50 У ЕВРОПИ

РЕДАКЦИЈА И УПРАВА
Курсулина ул. 40.

Уредник:
ЗВЕЗДАН ВУЈАДИНОВИЋ

Me voici sur mon fronte et un
Perait
Que les petits cochons
Les petits cochons
Ne m'ont pas mangé
Allons
Les grands cochons
Me mangeront

Aragon

Ко познаје читаоца тај се за читаоца —
више не труди. Још један век читаоца —
па ће и сам дух заударати.

То што сваки сме да научи читати,
поквариће напослетку не само оно што се
пише него и оно што се мисли.

Фридрих Ниче

ОВАЈ ЛИСТ

издаје потреба. Тако је и типографски отпочео Антун Бранко Шимић увод у првом броју „Књижевника“. Ова реч потреба је од необично важног значаја за нас, и ако кажемо, да овај лист такође издаје потреба, то је само нејасан нагласак онога што она у ствари значи. Потреба која долази као последица извесне неопходности, неопходности писати и живети, или живети и писати, у овом изједначењу онога што пише и онога што је написано, потреба која издаје овај лист стварна је.

Извесна тиха и апсолутна корачања, непостајање свега што није иза тога пута или неба, није ли у овој појави пред вама, у блеску наших уистимах отворених табакера? Пред овим крилом уметничке револуције стојимо сви ми. Зар је што друго у најмањој мери важно? Ја знам да овде где живим са свим тим људима, има највише смисла са резигнацијом запаљена цигарета, и овај поглед ни мало мутан преко свега овога што одобравам или не одобравам. И овде, где се диже та тајanstvena магла, где су сви покрети ослобођени, осврнувши се свог новог познаника не бих запитао ни за име, своју уметност не бих заступао пред заниханим животом руских филмова и старих драма. Обузет тим горостасним визијама, и отровом једне дијалектике под којом су били сви ти људи који су овде журно долазили по киши и говорили, зар не познајем наједном своју сопствену собу? Шта су, dakle, артистичке интенције Марина Тартале и Павла Васића, ако не овај подигнути смисао над пуб-

ликом, и шта ја од њих тражим овде где живимо, пушимо, или се најзад смејемо? И тако ћемо се још увек бавити овом „нумизматиком“ писања о Матошу и другима, и при томе све више бити уверени у целисност објаве Матошевог напада на Скерлића, данас 1929. 1929., 1929.:

Милош Црњански пише о Скерлићу: Једноставност, али оригиналност његових есеја, њина „пословна честитост“, без туђег анегдотичног (на пр. његов *Јаша Јињатовић*) далеко би била, када среће, важнија за „послератну“ него многи други компилирани и т. д.

Оно што мисе данас, сем његове огромне, радне снаге — крај које књижевни рад Богдана Поповића изгледа као ванредно цизелирање филтрана — чини нарочишто изгубљено, шо је његова жеља расној спокојству примања наше интелектуалне судбине.

Дижући овај пламени смисао претстављамо недискутујући апсолутност стварности. Свуда. Свуда. Враћајући се овој позадини ствари тражимо само то дефинитивно објашњење. Једном речи: ви који сте по свој прилици илијоти објасните себи да ваше несхватање није у опште важно. Једно је само истина. Није то дискусија у којој ћете нам ви изнети своје разлоге. Ни ваша памет. Ни ваше схватање вредности. Није важно, дакле, да ви будете хор који ће да урла: Лотреамон, Ванда фон Сахер-Мазох или ко зна какву географију духа. Какву књигу или вредност мамиш без људске жртве миловањима мртвим, срамежљива импотенцијо? Довољно је, дакле, да удахнемо, и ви постајете исечци од хартије.

Најзад: пре бисмо постали бранчиоци оптужених (чак и Марка Ристића) но што би одступили од једног вишег значења правде, њене недељивости у робеспјеровском смислу речи. И шта отвара говор *Trade Mark* који сам објавио у првом броју ове ревије:

Једна ствар може и да не буде савршено успела на овоме пушту који нисде не почиње а увек траје. Узнимирања и искуства на другим лицима увек су иста.

II. МИ ХОЋЕМО стварност једног дубљег значења без обзира на субјективну форму стварања: стварност која се повлачи у дубоку унутрашњост духа, стварност духа као таквог. Ми, ево, знамо да живимо иза једне друге стварности, која неће моћи да буде профанирана од људи и књига. Ја долепотписани Звездан знам да сам из писане речи, и јасно видим да све почиње овим мутним и тешким видици-

ма који се спуштају овом несхватљивом песмом опстанка. Тај видик утонуо у овај свесни покушај објашњења, у недозваној истини ћутања, не сведочи ли, да демонски десен из једне књиге, силази у ову позадину писања, покрета, линија или речи.

Филип Супо.

То долажење тихо и меко: у тами остао само лепет сенке, осећања, свеједно. Очајни талас последњих речи које сам упамтио све више расте...?

Пре овога ја бих говорио дugo....
Не тајна ових окана у којима је ноћ, у
овој соби реч по реч гаси се... Ово до-
лази тако и нико не треба да упамти,
али је месо тих силуeta, унутрашња
сенка ствари, у топлоти овог идејног
пепела.

Отуд је сваки пут у јалову апстракцију немогућ, пут апстракности, нестварне и празне поезије већ типичног Ристића:

*Уснио сан од меда, у муњи овога века.
Нема ни пад од соли шу непомичну руку.*

Пратимо, dakле, животворну менталност личне мистерије, и ово грчење, животно, осећајно, једне дубоке позадине живота, где се пројектује сенка једне дивне жене, коју је Крлежа видео у оживљеној и оствареној сцени Художественог Театра у Три Сестре, као у Достојевсковој тајанственој дубини текста, те једине истине дубине. Наслућујемо, овде, тај муљки долазећи одјек који прелази као облаци преко неба, као возови преко мостова у Достојевсковој ноћи савести. У тој отрованој дубини, само грозна црна сенка, наличја овог стварног живота, покрива својом тајном, књигу, роман, текст... За тај пакао гори ова тајна. Ту где се буди ова унутрашњост, где се осећа једно апсолутно присуство личности у слепом простору живота, стварна је моја уобразиља да је Валт Витмен једном дозивао себе. Заступамо dakле, стварност, где се дешава ова тупа игра подсвесности и опстанка, стварност живота који дише под текстом књиге, њено буђење сугестивно из ове позадине топле и мутне. Од Јака Ваше, који ништа није писао, до доживљаја до мутних открића једног Достојевског, ми стојимо пред овим видиком где свако корача сам, где свако осећа само себе....

Надриреалисти су добили батина од тате и маме, ради тога, што су причали, да су сањали револуцију.

Љубомир Мицић.

III. Стално пред мистичним присуством духа, ми по-длжемо овај црни застор страшног сазнања о таленту. Поставио сам то питање о границама *Сеоба*. *Сеоба* из зачараног круга да ли литературе или Црњанског за које није било потребно рећи: не даље. И поред јунака који је преко њих положио своју душу, једно мршаво тело гади нас још својим неприродним бледилом. Једном се морало показати да на прстима већ издише, последњи живот овог брзог ишчезавања Марка Ристића, о коме нас тако дugo уверавају, и преко »Политике«, да још постоји. С последњим трзајима говори се о овим крпама натопљеним крвљу. Са тим последњим остатцима негдашњег сна о »мало мокре свиле на олујинама лађе« Марко Ристић је стао пред моју критику *Сеоба*. Своје испарене идеје принео је живо, сеновитим обалама сентименталних, мутних, плотних *Сеоба*. Ова карикатура више ово бедно подметање себе (или наметање) још је више усахнуло блатњаву бару његове литературе о којој се и данас говори с усхићењем по Србији и Новом Саду:

Кад неко мисли „да треба обрађивати своју башту“ као што каже двоструко покојни г. Волтер он треба и да призна да је баштovan. Било то трагично или комично, ја признајем да сам писац, и да бих ту трагику или комику подвукao назваћу своју идућу књигу Од истог писца.

Овај пут, којим је узнемирену савест нових, претворио у песме које личе на жалосне дечије лешеве, и жеђ тих песама за мало позајмљеног сунца неоромантике, и имитирање чак Десимира Благојевића (песма у ускршњем »Времену«) јесте брисање сопственог присуства, у буђењу вредности под овим теквићеним небом.... Упао је тако, наједном, у ово несвесно откривање себе. Несвесно, чупајући последњи смисао свога опстанка. Раздражено прилази (осветнички), текстовима новога живота, цепајући живи смисао његове недељиве и победничке стварности. Његов глас тако очајно расте, шири се својом језивом сувоћом над његовом сопственом главом, тај последњи огратач његовог тела. Нетражећи више смисао, својим очајним гестовима, он хоће своје присуство у звечећим одајама сопствене немоћи. Како друкчије, иначе, треба протумачити његово хватање за голу форму речи, његову немоћ за открићем реченица сведених над простором. Шта то значи, дакле, кад Марко Ристић не разуме ову реченицу из мoga приказа *Сеоба*: Сеобе г. Црњанског у главном су сензабилан импресионистички роман, чија права тенденција везана за литературу остаје за отиском непосредног учешћа самог г. Црњанског. Ристић налази да је немогуће рећи тенденција

романа остаје са отиском писца, али је при том чудновато да из истих разлога није покренуо питање израза: тенденција везана за литературу. Без обзира на то што је тенденција романа суштавено сам роман, при чему је глупо доказивати његову везаност са писцем, очајно је доказивати везаност између писца и тенденције књиге. Зарби, најзад, имало смисла посумњати у јасност и логичку везаност ове Крленине реченице: Гоген је био уморан од цивилизације, *што проведаше резинацију спрам Европе*.

Виђење ствари у простору, хватање у једном тренутку кретања, и њихово остварење речима јесте моје лично оправдање да уопште пишем. Ако се ко успротиви сигурном току овог кретања, мени ништа не остаје, него да испод свих тих ствари, да после свих тих ствари покажем своју иронију према глупачком и кртом напору оних, који пишу далеко од овог истинског смисла писања. Ристић, без једног дубљег визионарства, са логиком која схвата само две димензије не схвата: *да личности превучене књигом, живе као релативне вредности као релативна вредност Сеоба*. Ја сам, међутим, схватио *Сеобе* одвојено од Црњанског и то у његову корист. Као што сам схватио да г. Црњански постоји као личност (то није случај са личношћу Ристићевом), ја сам схватио, да ван саме књиге постоје личности *Сеоба*, којима би један успелији израз, ако хоћете баш самог Црњанског, дао једну стварну вредност. Овако: *личности како су превучене шом књигом, живе као релативне вредности, као релативна вредност Сеоба...*

Напослетку пређимо преко глупог тумачења Ристићевог да израз тонови утиснути у фрагментима означују поделу тонова на фрагменте. Господин само не умеша чита. Реч је о фрагментима књиге. Да ли му треба препоручити....

Ваша стварна незанимљивост г. Ристићу, не дозвољава ми да продужим говор. Ах, један играч на конопцу, један интелектуални clown. Не осећате ли да ни о гађењу није реч? Напасти вас: да сагори вашарска хартија карикатуристиких Арагона и Бретона, да се сломије стакlena реч.... ах, смешно, смешно господине. Не улазећи у вашу празнину текста, ја не могу а да не упитам, чији су ти шарени кончићи, изломљени брошеви, дугмета и неупотребљиви украси, у тој кутији названој ни есеј ни роман *Без мере*.... Није ли, даље, реч о вашој ерудицији бесмислена, даље уопште о вама: неком љубичастом акварелу ваших бедних остатака једне излизане еститеке. И та ваша контрадиктарност сувише јасно наглашена и не дијалектика у »хегеловском смислу речи« не спушта ли се, у овом невероватном скандалу, и глупавој наивности:

Сматрам да, за мене, моје бављење у земљи књижевности, где царују, где маркоцарују, одредбе и правила којима не могу да се потчињим, захтева извесно опрвдање. То оправдање налазим у своме уверењу да се, захваљујући некалицини, у тој земљи још увек догађају чуда која једног дана од ње могу учинити земљу изабрану.

Седам година већ, самоубилачког клања под видом једног неслућеног визионарства и пајлене луцидности. Илу-

зорност свега што би било у вама, и пред вами, та проза која демантује себе, те речи усилјених значења, својим не скрупулоznим наметањем не прелази праг сопствене немогућности. Ви господине, који епилептички падате у прљав сан и љигаву интимност литературе, усуђујете се, да под својом хладном геометријом гребете на ивицама људске савести.

Треба ли после свега двога, утврдити да је за ваше име господине, везан безпримеран скандал наше савремене литературе: невероватан безобразлук којим покушавате обележити своје присуство, у живом дубоком течењу писања, схваћеном у стварном значењу стила. Ваше везивање за стил, јесте једна очајна и сељачка провокација, при којој је гест протеста без ефикасности, ове недостојни схватите бар:

Мој пријатељ Лукић каже: Да се то зове глава ми би га послали на *échafaud*.

Ипак упамтите: није стил бенгалска ватра, ни политура вашег наказног искуства, ваше седмогодишње манирске патње и патетике.

Међутим, то још није све. Испред овога је, испред овога је, питање: *Апстракције, шта ће ће класове спасити од апстракције?* *Хоће ли их Маша, чија је то вештина, конкретизовати?* Нервоза опет почиње да ме нагриза, а бесмисленост пратити ове пачије трагове у блату, више је него икад ту. Тачка и мир. Мир над свим тим плесним стварима, изношеним шеширима, исцепцним оделом, старим ципелама, где ево бацам овога Ристића, овај идејни багаж, баштовански, књижевнички, књижевности ове, веселе, фигаровске. Тачка и мир.

Обришимо прах са своје обуће.

Звездан Вујадиновић.

ЗЕМЉА НАД МАРКОМ РИСТИЋЕМ.

Та контрадикторност везана је само јасно уз Марка Ристића, његовим листовима Без мере. Стално наглашивање нечегашто покрива зид тај, изгубљено је у једној немогућности готово стрмине улице Милоша Великог Као да се губи Џек Трбосек пред празним буретом огромног ваљања Марка Ристића од редакције до редакције! Шта сте казали у бару-шине Ристићевог Језера? Романе? О сунце Вас је и сувише испекло драги Романе под тим сајцијом Марком Ристићем. Дволичност његова јасно је наглашена у технички завидној књизи БЕЗ МЕРЕ од ИСТОГ ПИСЦА. Ко хоће да буде други под том традиционалном хладовином чаршијског мерења вредности? Јесу ли казале нешто смело, ново, ЕДГАРА АЛАН ПОА МАРГИНАЛИЈЕ МАРКА РИСТИЋА? МАРКО, МАРКО, за удобним столом једне незапамћене хирургије која нас коље од хладноће потпуно без среће и платонског сна. Марко Ристић себе није никада додирнуо из близа! Јасно је да још нисмо ни то смишли како да кажемо због тих грозота дволичности и двосмислености.

Безконачност мутавлука по црном лептиру удара обалама готово стишаног мора са књигом порцуланских речи једнога специфичког калемљења МАРКА РИСТИЋА са БЕЗ МЕРЕ. Ето то нису ни нека чудеса да од њих одемо, јер забога у њима нема ни наслућене сензуалности, нечега ванприродног до речи само речи удаљене од воза који се губи у живот. Топрецизирали, ту не свакодневну јасност тражимо, па ипак не само због вас Марко РИСТИЋУ и БЕЗ МЕРЕ него дубљи, дубљи песак носи стакло.

Кад се заклањате не говорите последње ваше мутаво слово где сте готово јасно тражили од убоге мумије Марка Цара. Господине Ристићу! Још нисмо ни ми ни ви рекли тај последњи қонац ваше неоргиналности под цртежима једног математичког Михе Малеша... Никако нисте одговорни са том вашом и сувише закопчаном ефикасношћу!

С којим правом г. Ристићу стављате ПОЛА ЕЛИАРА прел собом, који има пред собом тако математички конструктивну и уједно тамну мисао једне догматичне лудурије! Никада драги господине немате право ни узрока а нарочито пред мапом листова БЕЗ МЕРЕ, секретарске бележнице без путева, без сведочанства, каскајући данас већ утртим стазама за бунтом надреализма. У њему је непотребна јалова дискусија са неким Д-ром НЕВИСТИЋЕМ! Даље са пуним правом тражите свесно поштовање од пузавих скакаваца и плахијатора по овој дрвеној коцки? Радост ми је када могу рећи вама господине: бездан је тамо, бездан оловне излапељости!

Или сте се и сувише пребацали те нисте приметили у МАРГИНАЛИЈАМА текст ЛУЈА АРАГОНА? Понављам нисте знали у колику јаму упадате кад оно сечете и касапите између вас. ОД ИСТОГ ПИСЦА чекамо као још један јачи аргумент против тих незаконитих ивица ваших, вас и Романа без ребара. Нисте ветар без прашине, ни неки магнетизум без дима. Са ватром која се, верујте, ближе прикрада нама и која тако галантно улази још у гушћу прашуму, излази из ваше књиге као лавица из средњевековног замка. Као последњи остатак туге за тим изгубљеним плаштом који се, ево, пробудио и умако у крвни звериња, да нас све веже за руку.

Примамо ваше стреле! Чак један разлог вуче, да се због вас вратимо годину дана у натраг, где стварно Марко Ристић не постоји, ни за линију која гута нас, време и будућност! Поновни долазак, после толико година, по излозима ружна је мера огромног чира који боли, заудара на восак, на тамјан.. Не допуштамо то путовање по ресторанима бунта тако овлаш, без икакве оправдане скрупуле оног за чим се ишло толило далеко на раздраживање јединих верних.

Даље гађење, и наше гађење око тога ко коме припада као мрачна својина јутра под којом сви стојимо. Хладноћа текста само нам испија стрпљење. Готово без конструкције, са површном апстракцијом БЕЗ МЕРЕ се гу-

би изненада. Ни докуменат више ни мање. Па ни хваљена књига »Од среће и од сна« са благонаклоним Господином Милошем Црњанским који се усудио 1926. године објашњавати ГОСПОДИ значај надреализма као целине. Марко Ристић у некој извешталој форми негодовања пристаје врло радо. О па зар књига БЕЗ МЕРЕ није професорски револуционарна ствар на коју се може заклети и РИСТО РАТКОВИЋ?

Па то је скоро немогуће од овог детињег безобразлука. Реците господине РИСТИЋУ, само искreno, БЕЗ МЕРЕ је велика, дебела и избледела манастирска књига, на коју би без сумње Артур Рембо пљунуо, како је то њему својствено било гађење он литературе. Ми прелазимо преко ње врло слободно, без непотребних великих обазривости, слободно и смело, та вечна предстражка ваше давне младости. Он зна много преорати неким својим особним подсвесним бунтом само, својим метеорством и упирањем прста у огроман зид на коме у једној однегованој уобразиљи може висити лината књига БЕЗ МЕРЕ, кула што значи очи. Ни стилски поменутог ЕЛИАРА ни антистилска једнога неприкосновеног примитивца у кога пуцају, падају, говоре врући дамари. Текстом БЕЗ МЕРЕ поновило се оно што се није смело и није требало поменути по сваку цену нарочито са таквим негативним чињеницама догме и надстварности (њему! се ипак кадкада треба и насмешити!) мислим на надреализам кога се чувамо скоро потајно.

Знамо, да личност без мере није та личност коју чекамо пред једном грозном дилемом. БЕЗ МЕРЕ као текст и као фантазија (ни есеј ни роман) остаје гола на мосту између нас, онога што се тражило нарочито по сливеним калупима, а није нашло ни под капијама, Поштовани Господине. Који вас је узрок натерао отварати прозор идиотима због позитивизма, рецимо бедној публици. Да, и ви сте се сетили ње но у доста лепој форми, чак са неким компромисима!

БЕЗ МЕРЕ је ишчезло и само од себе угушило пожар са толико ватрогасаца ти ваши помоћници сувишне врућине у упале слепоочница. Угушило се вашом властитом немогућношћу око посла. Један доказ само јачи, само јачи.

Милоје Чиплић.

ШТА СМО ЗАПИСАЛИ ЈЕДНЕ НОЋИ НА МАРГИНАЛИЈАМА АНОНИМНИХ МЕМОАРА.

Гојина гравира: „Nada“ („Ништа“).

Умрећемо од бола што смишава свега ишчезава, близак и варљив, а наше слутње о њему остављају свој траг једино у овим покиданим фрагментима, који немају везе са њим, а постоје само због њега.

Свиснућемо најзад ронећи у оно незнано, за нечим што назирено нејасно, ми, вечити пустолови, искиданих срца.

После ће бити туђе ове огромне ноћи над градом и светла наша јутра, као тамни пејсажи на мрачним платнima.

Сви су они стрепили, дрхтали и беснели пред овим истим. Осетисмо како нас наша лутања везују беспомоћно за њихове туге. Заронисмо у њих да читамо о нама. Многи су остали не знајући зашто пођоше.

И ако сам свестан да је то њима било садашње и неразвојно, ипак ми се цела та авантура учини као далека маскарада.

Он прође са свима тим женама, и остале само пожутела писма давно упокојених прабаба.

Крај њих смо тајно записали наше мрачне болове, а то ишчупано, усамљено и ван нас, изгледа вам смешно, и ви слежете раменима

Опет ће, заридати над свитањима која се затварају, и у немоји, кидисати, суманути, на богове. А једно праскозорје, светло и радосно, поздравиће извесно нас, спокојне и равнодушне ствари.

Павле Васић

Ономад, у полима, видео сам једног који је спавао раширенih очију; пробудио сам га да му их затворим; онда је понова заспао. Кад сам га видео, идуће вечери, прикованог на једном крсту, ишао сам на прстима да га не пробудим; очи су му уосталом биле затворене тог пута. Али треће вечери нисам могао да одолим његовом сну скитнице и заспао сам и ја у својој сопственој кожи младића.

Коча Поповић.

ОДЛОМАК ИЗ ЈЕДНОГ ПИСМА за MISS GWENDOLEN MILDRED WEAVER.

Али кад би талог хтео да тече својим јединим током, без утварања! Не подлагати више искушењу других гласова, других бића, не морати више бранити једно достојанство прорачунато и најувено; јер је под збиља онај из сна гас рупчаге не значе нити доказују икакав живот, или оставају у погледу зато што у проживелим браздама очију или престарејим пролазима; ако има гласова, ако звуче људски, не замарају, не утичу, немају разлога, циља: обичан глас који говори. Овај мирни вс оставља нове трагове у прашини, или не сили на поправљање мишљења, која, у овом духу, не одговарају више никаквој. Заблудај. Па и не знајући знам да овај судбоносни полаз не превазилази никакву судбину, да најкуђани врат не позива ни на какав рад, ни на какво милосрђе, ни на какв однос. Свако оде, врати се пређи, својим сопственим очима по њиховом сопственом закону. И онда шта маре ноги, олује и испуцано дрвене, када стишано јутро чува за себе свак ногни ужас, када могући сусрети не открију никакву последицу јер се мозгови долају само себи

»Ја сам Вам већ писао како је тамо. Даље, сматрајте као наставак.

Кад је дошао ред на ту господу, то беше један очајни пансионатски аморозо. Клака, разуме се, поздравила је. Даље: била је пијеса ових других. Али они нису дали. Зато сутра у РЕВИЈИ изиђе овакав напис од непристраснога (шалјем Вам као исечак):

ДЕМОЛИРАЊЕ.

Свима је довде (кад то пишем, једна ми је рука на темену) то ваше пабирчење, та ваша духовна филателија. Престаните! Трзај духа у тражњи себе, за покопавање појутелих традиција: нисте разумели. Нашто плаћена клака? Тај систем интелектуалног торбарења. Бар часно протоколишите фирму! Онда несметано крчмите културу у емаљиране кесице, комад по један боливар. Због чега их нисте пустили? Они не седе побожно скрштених руку у клупама и не слушају причања и разговоре о поређаним литературама. Провртели су вас (као код Вас у угљенокопима и кањонима помоћу бургија с дијамантским врхом: ово сам прилепио између редова текста). Направили су пролом кроз Вас. Принет је рефлектор (јер унутра је мрак —опростите, што сам опет морао да умочим четкицу у лепљиву течност и да кварим симетрију редова): бије празнина без дна и

самим, не тражеши више сарање; и већ тако олдово како не знају више простор бура, јер можда, опрезне, избегавају данас безбрижне снове као што су у свим временима поништовале глувило венине покойника. То је све што се види.

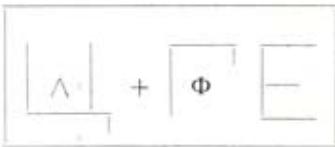
Буђења будују једнака, буђења коначна.
Узимамо поново огледало својих очију и иста се путања мења према томе да ли је она одласка, путање или повратка; и мора бити мртвак онай који хоће да претпостави или да је знао да ја путања била иста, за оно чemu то буде билла.

Милујемо неколико лечака, који ничу у цвећу, међу цвећем; ништа истинитије од руку које милују. А по чemu би се видесло да су ту леца, пошто нестану чим им се приближимо, тако да их никад не видимо, да их никад не гонимо, да никад не побегну.

Коча Поповић.

ваздух пресићен прашином. Но ови су ипак били великодушни — — —

„Не шаљем Вам завршни део, јер на овом месту су слова или случајно изломљена или је то каква намерна цензура (само да до нас не би дошао цео прави текст). Слови су понамештана као неки ребус, или ипак доста читко:

„Према реконструкцији (много смо се намучили око ње, верујте! Али су се сви сложили с нама), завршетак, од прилике, овакав је: да више не пишу (односи се свакако на ону реч као у ребусу. Ваљда неко име?) Прегажени. Даље (никако као препорука): тражити рецептуру за чвршћање у „зеленом кругу“. (Погрешка у ком слову не мења ни мало смисао). Сасвим на крају: некакав знак налик на крст. Ништа више.

„Па шта је после било? — питаете ме. Да ли су они престали? Шта мари! О њима више нико ништа не зна. У осталом, ови су их заборавили. А велики друг (као да је знао да о њима никад више неће бити речи) показа на ону књигу (Арагон), у којој би написано:

Изгледа да је свака идеја данас прешла своју критичну фазу. Сви су се сложили с тим да је једно опште испитивање апстрактних појмова човекових неосетно исцрпло ове, да се је светлост људског духа свуда увукла и да тако није ништа умакло овом универзалном процесу, који је способан и за што више од једне ревизије. Ми видимо, дакле, све светске философе како се, пре него што ће се упустити у дискусију ма и о најмањем проблему, упорно заустављају на излагању и оповргавању свега онога, што су о том проблему рекли њихови претходници. И самим тим, они мисле једино о ономе што је последица једне раније заблуде, што се на њу ослања и што из ње произилази. Чудна метода, застрањено негаторска: изгледа да се она боји генија,

па и тамо, где не би била реч ни о чем другом, што није сам геније, чиста инвенција и откровење. Недовољност дијалектичких средстава, њихова неефикасност на путу ка потпуној извесности — ето због чега непрестано изгледа да су је они, који се баве мишљу само узгреб схватили. Али, ова их је свест одвела само на дискутовање о дијалектичким средствима а не о самој дијалектици, а још мање о њеном предмету — истини. Или, ако их је ова свест, чудним случајем, навела на рад, то је зато, што би је они посматрали као циљ, а не њу ради ње. Објективно постојање извесности — ето о чему би се могло расправљати без тешкоћа: стварност извесности — о томе нико није мислио.

Особине извесности варирају према личним системима философâ: од опште извесности до идеалног скептицизма појединача. Али, ма како да је ограничена, на пример код свести о бићу, извесност се показује свима истраживачима са својим сопственим и одредљивим особинама, које допуштају да се она разликује од заблуде. Извесност је стварност. Од овог основног веровања произилази успех фамозне Декартове доктрине очигледности.

Ми нисмо открили све пустоши ове илузије. Изгледа да никад ништа није створило за напредак људског духа камен спотицања тако тежак за избегавање као овај софизам очигледности, који је подржавао један од најопштијих начина људског мишљења. Ова се илузија налази у основи целокупне логике. У њој се решава сваки доказ, који човек даје себи ма о чему, што је поставио као свој задатак. Човек изводи поставке позивајући се на њу. Позивајући се на њу, он доноси закључке. И на тај начин је створена једна променљива истина, и то увек очигледна, због које се човек узалуд пита зашто није у стању да задовољи себе.

Дакле, постоји један црни предео, који људске очи избегавају, јер им тај пејзаж ни мало не прија. Ова сенка, које човек тежи да се ослободи да би могао описати светлост — то је заблуда са својим непознатим особинама, заблуда, која би, сама, могла бити сведок о тренутној стварности ономе, који би је проучио ради ње саме. Али ко не схвата да изглед заблуде и изглед истине не би могли имати различите црте? Заблуда је праћена извесношћу. Заблуда се на међе очигледношћу. И кад би се о заблуди рекло све оно исто што се говори о истини, не би се човек више преварио. Не би било заблуде без осећања очигледности. Човек се, без њега никад не би ни задржао на њој.*

Милорад Лукић.

ШТАМПАРСКЕ ГРЕШКЕ.

- На 1. страни други ред одозго место: Perait треба: Parait.
" " " шеснаести ред одоздо место: непостајање
треба: непостојање.
" " " једанаести ред одоздо место: ни мало тре-
ба: никада.
" 2. " двадесет и трећи ред одозго место: идијоти
треба: идиоти.
" " " други ред одоздо место: из писане речи
треба: иза писане речи.
" 3. " шеснаести ред одоздо место: Три Сестре
треба: Три сестре.
" 4. " десети ред одоздо место: Нетражени треба:
Не тражени.
-

**ШТАМПАРИЈА ДРАГ. ГРЕГОРИЋА
СТРАХИЊИЋА БАНА УЛИЦА БР. 93**